

Simon Maljaars zoekt ideale situatie met drainage en stuwen

Doe-het-zelver in waterbeheer

Akkerbouwer Simon Maljaars zorgt met stuwen en peilgestuurde drainage voor een eigen waterhuishouding op en rond zijn percelen. Daarmee probeert hij het zoete regenwater optimaal te benutten en verdroging te beperken. Hij is één van de deelnemers aan de Waterhouderij Walcheren.

Tekst: Peter van Houweling
Beeld: Anton Dingemans

Maljaars heeft samen met zijn broer Jan Willem een bedrijf in Vrouwenpolder met 42 hectare akkerbouw en een minicamping. Een kwart van de grond is lichte zavel. De rest is vrij bont, met hier en daar zandplekken of slechts een dunne laag klei op zand. De zandplekken hebben soms last van verdroging.

Het land grenst bijna aan een bosgebied dat grenst aan de duinen. Er ligt alleen een zoute sloot tussen. In het bosgebied liggen twee buitenplaatsen. De broers doen op beide buitenplaatsen jaarrond al het groenonderhoud. Simon woont zelf in het koetshuis van een van de buitenplaatsen. Zijn broer woont op de boerderij.

Water afvoeren

Het duingebied ligt hoger dan het akkerland. Normaal gesproken stroomt een groot deel van het jaar het zoete regenwater vanuit het bos- en duingebied naar het zilte akkerbouwgebied. Als er teveel water naar de akkers kwam, ging de pomp aan en het overtollige zoete water gutste in de zee. Dat gebeurde ook met het overtollige, ook zoete, regenwater dat in het akkerbouwgebied zelf viel.

Simon Maljaars opent de peilgestuurde drainage, waardoor het roestige water uit de drains in de sloot stroomt.

Afvoeren was de standaardoplossing van elk tijdelijke wateroverschot. Tegelijk speelden problemen met verzilting en verdroging. Een aantal boeren en andere partijen staken de koppen daarom bij elkaar, met als resultaat 'Waterhouderij Walcheren'.

Eén van de doelen van het project was het water uit de bossen en duinen tegen te houden, zodat het zo lang mogelijk daar bleef. Dan zou het ook nog in de zomer beschikbaar zijn. Een ander doel was om het regenwater dat teveel valt dan er op dat moment nodig is, vast te houden waar dat kan, in plaats van afvoeren.

Acht boeren en tuinders doen mee aan het project, in de driehoek Serooskerke-Oostkapelle-Vrouwenpolder. In totaal doen ze mee met ongeveer 300 hectare. Ze worden begeleid door kennisinstellingen en overheden. De bedrijven zijn heel divers, zowel akkerbouw, veehouderij, vollegrondsgroenten en biologische fruitteelt.

Hoger slootpeil

Begin van deze maand is de eerste fase van vier jaar afgesloten. De

ondernemers hebben in die tijd tal van gesprekken gevoerd en metingen verricht. Een van de dingen die Maljaars deed, was het meten van het zoutgehalte (EC) in zijn sloten. „We kwamen erachter dat er grote verschillen zijn, met plekken die echt zout zijn en plekken met bijna zoet water.

Dat bood kansen voor verbetering. De akkerbouwer paste op diverse plekken de waterhuishouding van zijn percelen aan. Hij verhoogde zijn peil met 15 centimeter en plaatste vijf stalen schotten om zout en zoet te scheiden. De Walcherenaar vindt een verhoging met 15 centimeter eerst voldoende. Hij wil het peil verder verhogen, maar kiest voor kleine stapjes.

De peilverhoging heeft meerdere doelen. Een daarvan is dat een hoger slootpeil zorgt voor minder zoute kwel. Want zoet water drijft op het zwaardere zoute water. Hoe meer zoet, hoe beter het zoete naar onder wordt gedrukt. Hoe lager het waterpeil in de sloten, hoe zouter het water. Een ander doel van de peilverhoging is om verdroging te voorkomen.

Eenstemmig

Voordat Maljaars de schotten plaatste, was eerst overleg met de andere boeren in het project en met andere gebruikers van zijn buurpercelen. „Je moet goed met je burens blijven praten. Er is bijvoorbeeld een boer die niet aan het project deelneemt, maar wel een laag perceel heeft in het gebied. Dat moet je goed afstemmen, bij alles wat je aanpast. Tegelijk moet hij gelijk laten weten als het peil te hoog komt.”

Regelmatig bogen de acht boeren zich over allerlei varianten, met kaartjes van het gebied op tafel. Als er overeenstemming was, gingen ze daarmee naar het waterschap Scheldestromen. Dat plaatste de schotten. Collega-akkerbouwer Wim van Nieuwen-

huijzen was verbindingsman tussen de boeren en het waterschap. Het schap werkte goed mee, vindt Maljaars. „Als je komt met een plan waarover acht boeren het eens zijn, sta je sterker.”

Droog of nat?

Hij vindt het nog te vroeg om te weten of de aanpak resultaat oplevert. „Aan de ene kant wel, aan de andere kant zie ik nog niet veel. Eén van onze percelen is snel verdrogend. Naar mijn gevoel blijft het gewas daar nu iets langer groen. Maar het is moeilijk te zeggen. Dat kun je alleen als je in de ene helft van de sloot een hoger peil hebt dan in de andere helft van de sloot.”

Maljaars vindt het ook lastig om te beoordelen, omdat schade door teveel water veel duidelijker is te zien dan droogteschade. „We willen geen wateroverlast; dan krijg je bijvoorbeeld rot in je aardappelen. Daarom wilden we altijd zo laag mogelijke peilen. Maar schade door droogte zie je niet zo snel aan de gewassen. Misschien mis je wel drie van de vijf jaren 10 procent van de opbrengst, omdat het gewas te weinig water heeft. Dan heb je meer schade dan wanneer je één keer in de vijf jaar een kwart van de opbrengst mist door wateroverlast. Als je dan met een hoger peil de droogteschade voorkomt, zou je per saldo winst kunnen boeken. Daarom is het misschien verstandiger om dat ene natte jaar maar op de koop toe te nemen. We zijn op dit punt wel anders gaan denken, maar we willen hier eerst meer over weten in het vervolg van het project. Het liefst hebben we natuurlijk helemaal geen waterschade.”

De akkerbouwer kijkt ook anders naar zijn gewassen. „Nu komen de aardappelen net een paar weken te kort. De laatste knollen zijn eigenlijk te klein. Met 50 ton mogen we onze handen

dichtknippen. Als het gewas het hele seizoen over meer water kan beschikken, kan dat een hogere opbrengst opleveren. Datzelfde geldt voor de uien.”

Vervolg

Maljaars legde het afgelopen najaar in een perceel van 14 hectare peilgestuurde drainage aan. De oude drains waren slecht en kwamen uit in een droge sloot. De buizen waren dicht geslibd.

De akkerbouwer kan met de peilgestuurde drainage het zoete regenwater vast houden in de bodem. Pas als het hem uitkomt, laat hij het eruit lopen, in de sloot. De nieuwe drainage watert niet meer af in de droge sloot, maar in een sloot met meer water en met zoeter water. Daarin kan hij het waterpeil ook zo verhogen dat de drains vollopen in een droge periode. De gewassen blijven dan van onderaf voorzien van water en omdat dat zoet is, duwt dit het zoute water naar beneden.

Dit jaar vinden ook helikoptervluchten plaats waarmee het zoet en zout in de bodem in kaart is te brengen. Maljaars: „Aan de hand daarvan kijken nu hoe we percelen het beste kunnen inrichten. Waar gaan we afvoeren, waar behouden, en op welke sloot gaan we afvoeren, op een zoete of juist op een zoute aan de andere kant van een perceel.”

Volgens de akkerbouwer is Waterhouderij Walcheren nog lang niet klaar. „We hebben nu onderzoek gedaan, op een primitieve manier schotten geplaatst, en gedraineerd. Maar we willen het professioneler maken. Dat kost geld. We hopen nu op subsidie uit de nieuwe POP3. De provincie en het waterschap zijn daar positief over. Er is nog veel te verbeteren. Voorheen ging je ervan uit dat het waterschap zorgde voor de waterhuishouding. Nu zijn we daar zelf mee bezig. Dat is een omslag in denken.”

